

Дорогий третьокласнику! Дорога третьокласнице!

Вітаємо тебе з початком навчального року, протягом якого ти продовжиш вивчати основи математики й пізнавати секрети математичної мови. На шляху до знань вірним другом і порадником тобі стане цей підручник. Разом із ним ти повториш арифметичні дії з одноцифровими і двоцифровими числами у межах 100, дослідити таблиці множення та ділення, ознайомишся із діленням з остачею та новим геометричним матеріалом. А ще — будеш виконувати дії з іменованими числами, розв'язувати різноманітні сюжетні й практичні задачі.

Цікаві криптограми, анаграми, числові «змійки», «мережива», завдання на повороти, уявне розрізування фігур, дослідження діаграм, розв'язування логічних задач зроблять процес навчання захоплюючим і нестандартним.

Зорієнтуватись у типах завдань тобі допоможуть уже знайомі позначення.

Бажаємо успіхів!

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

1 — завдання для класної роботи

 — межа матеріалу уроку

32 — завдання підвищеної складності

 — робота в парах/групах

11 — завдання для домашньої роботи

 — порівняй

ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО ЗА 2 КЛАС. СОТНЯ

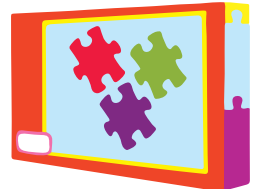
1

На українських грошових купюрах є портрети великих українців. Пригадай, кого зображено на цих купюрах.

2

Скільки гривень коштує кожна іграшка?

3

В одному дециметрі 10 сантиметрів.
 $1 \text{ дм} = 10 \text{ см}$

В одному метрі 10 дециметрів.
 $1 \text{ м} = 10 \text{ дм}$

Запиши, вставляючи потрібні числа. Що спільного у кожній парі рівностей?

Зразок.

$$1 \text{ дм } 3 \text{ см} = \boxed{13} \text{ см}$$

$$6 \text{ м } 3 \text{ дм} = \boxed{63} \text{ дм}$$

$$10 + 3 = \boxed{13}$$

$$60 + 3 = \boxed{63}$$

$$5 \text{ дм } 1 \text{ см} = \boxed{\quad} \boxed{\quad} \text{ см}$$

$$4 \text{ м } 5 \text{ дм} = \boxed{\quad} \boxed{\quad} \text{ дм}$$

$$50 + 1 = \boxed{\quad} \boxed{\quad}$$

$$40 + 5 = \boxed{\quad} \boxed{\quad}$$

4 Скільки в кожному з даних чисел десятків? одиниць? Розташуй літери в порядку зростання чисел і прочитай слово.

56
А

72
Л

49
М

90
О

63
С

5 Якими фігурами позначили доданки, а якою — суму?

$$\triangle + \square = \diamond$$

6 Розклади числа на розрядні доданки за зразком.

Зразок. $48 = 40 + 8$

$35 = \square\square + \square$

$78 = \square\square + \square$

$92 = \square\square + \square$

7 Розглянь фрагмент числового ряду. Знайди попереднє й наступне числа для числа 60.

Виконай дії за допомогою числового ряду.

$61 + 1 \quad 55 - 1 \quad 59 + 2 \quad 62 - 2 \quad 53 + 3 \quad 61 - 3$

8 Розв'яжіть і порівняйте задачі.

1) Від дошки довжиною 56 см відрізали кусок завдовжки 6 см. Скільки сантиметрів дошки залишилося?

2) Паркан завдовжки 43 м продовжили ще на 10 м. Скільки метрів становить довжина паркану тепер?

9 $54 + 1$ $20 + 10$ $48 - 1$ $72 - 10$ $36 - 6$ $58 - 8$
 $29 + 1$ $90 - 70$ $43 - 3$ $26 + 70$ $40 + 6$ $75 - 5$

10 Яке число отримаємо, додавши до найбільшого двоцифрового числа найменше одноцифрове?

11 $34 + 1$ $50 + 10$ $84 - 1$ $72 - 60$
 $26 + 1$ $90 - 40$ $48 - 8$ $24 + 40$
 $54 - 4$ $63 - 1$ $50 + 5$ $28 + 10$

12 В іграшковому комплекті 60 солдатів і 10 офіцерів. Скільки всього військових у цьому комплекті?

13 Прочитай вирази. Перевір, чи правильно знайшли їхні значення.

$25 + 1$ $90 - 1$ $53 + 20$
 $84 - 20$ $73 - 3$

→

26	89	73
64	70	

14 $23 + 21 = \square\square$

$54 - 21 = \square\square$

$62 + 16$

$21 + 56$

$72 - 11$

$68 - 46$

$22 + 51$

$84 - 72$

$46 + 23$

$41 + 56$

15 $5 \text{ дм } 4 \text{ см} + 2 \text{ дм } 1 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$ $54 + 21 = \square\square$

$9 \text{ м } 7 \text{ дм} - 4 \text{ м } 2 \text{ дм} = \square \text{ м } \square \text{ дм}$ $97 - 42 = \square\square$

16 Якою фігурою позначили зменшуване? від'ємник? різницю?

$\diamond - \square = \triangle$

17 Пригадай! У математиці змінні й невідомі величини та геометричні фігури позначають латинськими літерами.

Велика буква	A	B	C	D	E	F	I	K	L	M	O	X
Мала буква	a	b	c	d	e	f	i	k	l	m	o	x
Назва букви	a	бе	це	де	е	еф	і	ка	ель	ем	о	ікс

Якими літерами позначили доданки й суму? зменшуване, від'ємник, різницю?

$k + l = m$

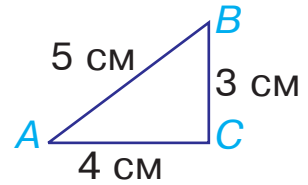
$d - e = f$

18 Яке число отримаємо, віднявши від найменшого трицифрового числа найменше двоцифрове?

19

Периметром трикутника називають суму довжин його сторін.

Знайди у трикутнику ABC сторони AB , BC і AC . Яка з них найдовша? Обчисли периметр трикутника.

20

Склади задачу за малюнком із попереднього завдання, використовуючи слова «на 2 см коротша», і розв'яжи її.

21

Турист і туристка вирушили з однієї точки у протилежних напрямках. Туристка зробила 45 кроків, а турист — на 21 крок менше. Скільки кроків їх тепер розділяє?

22

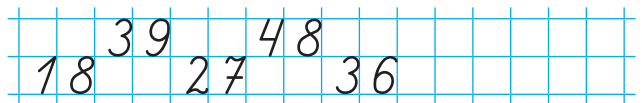
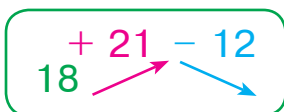
Вирази, подані на пазлах, записали у вигляді числового ланцюжка. Перевір, чи правильно це зробили. Чи збігається значення останнього виразу з першим числом у ланцюжку?

$53 + 26 = 79 \rightarrow 79 - 37 \rightarrow 42 - 31 \rightarrow 11 + 42 \rightarrow 53$

23

Допиши числову «змійку» до краю аркуша в зошиті. Рухаючись угору, додавай число 21; рухаючись униз, віднімай число 12.

24

Гіацинт коштує 65 грн, а фіалка на 42 грн дешевша. Скільки гривень коштують гіацинт і фіалка разом?

25	$34 + 33$	$41 + 52$	$79 - 17$	$88 - 44$
	$25 + 54$	$87 - 42$	$41 + 53$	$45 + 51$

26 Виконай дії усно, записуючи лише відповіді.

$34 + 12$	$41 + 36$	$63 - 12$	$24 - 13$
$25 + 32$	$62 + 13$	$48 - 36$	$99 - 72$

27	$8 \text{ дм} + 7 \text{ дм} = \square \text{ м } \square \text{ дм}$	$8 + 7 = \square \square$
	$5 \text{ см} + 7 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$	$5 + 7 = \square \square$
	$6 \text{ дм} + 9 \text{ дм} = \square \text{ м } \square \text{ дм}$	$6 + 9 = \square \square$

28	$7 + 5$	$6 + 7$	$9 + 3$	$16 - 8$	$11 - 5$
	$8 + 3$	$7 + 2$	$6 + 5$	$18 - 9$	$19 - 9$

29 Щоб перевірити дію додавання, треба від суми відняти один із доданків. Якщо отримаємо другий доданок, то дію виконано правильно.

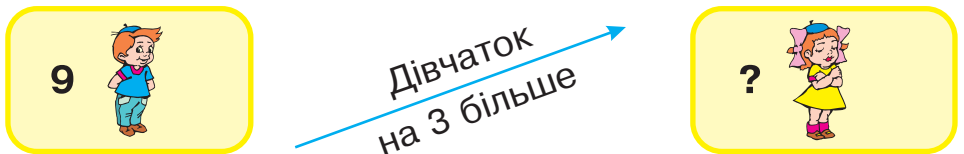
<i>Перевірка</i>	
$25 + 43 = 68$	$68 - 25 = 43$
	$68 - 43 = 25$

Виконай додавання з перевіркою.

$43 + 21$	$64 + 15$	$58 + 31$
-----------	-----------	-----------

30 Від дошки довжиною 1 м 1 дм відрізали кусок завдовжки 4 дм. Яка довжина залишку?

31 Склади і розв'яжи задачу.

Зверни увагу! Напряом стрілки вказує, яке з чисел більше (або менше).

32 У кожній рівності знайди літеру, якою позначили більше число.

$$a + 3 = b$$

$$c - d = 2$$

$$x - 1 = y$$

33

В одній гривні 100 копійок.
1 грн = 100 коп.

1) Скільки потрібно таких монет, щоб отримати 1 грн?

2) Виконай дії спочатку з гривнями, а потім — із копійками.

$$23 \text{ грн } 60 \text{ коп.} + 12 \text{ грн } 10 \text{ коп.} = \square\square \text{ грн } \square\square \text{ коп.}$$

$$48 \text{ грн } 90 \text{ коп.} - 17 \text{ грн } 20 \text{ коп.} = \square\square \text{ грн } \square\square \text{ коп.}$$

34 Запиши вирази у вигляді числового ланцюжка.

$$5 + 7$$

$$6 + 9$$

$$12 - 6$$

$$15 - 10$$

35 Аліна й Антон вирушили назустріч одне одному. Антон пройшов до зустрічі 42 кроки, а Аліна — на 11 кроків менше. Скільки кроків розділяло їх на початку руху?

36

$$9 + 7 - 8$$

37

$$11 - 2$$

$$12 - 3$$

$$15 - 7$$

$$8 + 5$$

$$7 + 5$$

$$11 - 5$$

$$12 - 6$$

$$14 - 8$$

$$5 + 9$$

$$8 + 9$$

38 Альбом коштує 23 грн 60 коп., а блокнот на 11 грн 40 коп. дешевший. Скільки гривень та скільки копійок коштують альбом і блокнот разом?

39

$$5 + 7$$

$$4 + 8$$

$$9 + 9$$

$$15 - 6$$

$$11 - 3$$

$$16 - 8$$

$$6 + 5$$

$$7 + 8$$

$$18 - 9$$

$$14 - 7$$

40

$$7 + 8$$

$$9 + 4$$

$$15 - 6$$

$$13 - 6$$

$$\begin{array}{l}
 41 \quad x + 6 = 10 \\
 x = 10 - 6 \\
 x = 4 \\
 \hline
 4 + 6 = 10 \\
 10 = 10
 \end{array}$$

Це — **рівняння**. Розв'язати рівняння — означає знайти таке числове значення змінної, при якому рівність буде правильною.

42 Повтори правило і розв'яжи рівняння.

Щоб знайти невідомий доданок, треба від суми відняти відомий доданок.

$$5 + x = 11$$

$$x + 6 = 12$$

43 Складіть, розв'яжіть і порівняйте задачі.

1)

Було

Прилетіло

Стало

2)

Було

Прилетіло

Стало

3)

Було

Прилетіло

Стало

Друга і третя задачі є **оберненими** до першої. Усі три задачі — **взаємно обернені**.

44 Побудуй прямокутник зі сторонами 2 см і 1 см. Знайди його периметр.

45 Виконай дії спочатку з гривнями, а потім — із копійками.

$$57 \text{ грн } 20 \text{ коп.} - 36 \text{ грн } 10 \text{ коп.} = \square\square \text{ грн } \square\square \text{ коп.}$$

$$99 \text{ грн } 90 \text{ коп.} - 24 \text{ грн } 30 \text{ коп.} = \square\square \text{ грн } \square\square \text{ коп.}$$

$$64 \text{ грн } 50 \text{ коп.} + 21 \text{ грн } 30 \text{ коп.} = \square\square \text{ грн } \square\square \text{ коп.}$$

46 На полиці стояло 8 книг. Коли туди поставили ще декілька, то на полиці стало 11 книг. Скільки книг поставили на полицю?

47 $15 - 7$ $14 - 8$ $16 - 1$ $6 + 6$ $9 + 5$

 $11 - 9$ $16 - 4$ $11 - 7$ $5 + 7$ $7 + 8$

48 $3 + 8$ $2 + 9$ $8 + 7$ $11 - 5$ $13 - 4$ $15 - 6$
 $7 + 5$ $6 + 4$ $16 - 8$ $14 - 9$

49 1) Перевір, чи правильно записали парами вирази з однаковими значеннями.

$5 + 8$ $5 + 7$ $4 + 8$ $3 + 8$ $6 + 7$ $5 + 6$

$5 + 8 = 6 + 7$ $4 + 8 = 5 + 7$ $3 + 8 = 5 + 6$

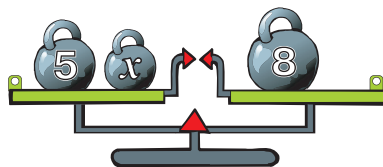
2) Запиши вирази з однаковими значеннями парами.

$7 + 4$ $8 + 7$ $2 + 9$ $6 + 9$ $9 + 3$ $6 + 6$

50 Розв'яжи рівняння, яке відповідає малюнку.

$5 + x = 8$

$5 - x = 8$

51 Складіть, розв'яжіть і порівняйте задачі. Доведіть, що вони взаємно обернені.

1) Було 15 З'їли 6 Залишилось ?

2) Було 15 З'їли ? Залишилось 9

3) Було ? З'їли 6 Залишилось 9

52	$14 + 5$	$14 - 5$	$7 + 9$	$8 + 6$
	$18 - 4$	$11 - 4$	$5 + 8$	$7 + 4$

53

Якщо у виразі є дужки, то спочатку виконують дії в дужках.

$$50 - (20 - 10) \qquad 90 - (10 + 30)$$

54 *Перевір, чи правильно вибрали схематичний малюнок до кожного завдання.*

- 1) На островці посадили ялинку, а зліва від неї — дубок. (Малюнок А.)
- 2) На островці посадили ялинку, а потім — дубок, причому так, що ялинка опинилася зліва від дубка. (Малюнок Б.)

55

$$2 + 9 - 8$$

56 На стоянці стояли автомобілі. Коли 7 автомобілів поїхало, на стоянці залишилося ще 6. Скільки автомобілів було на стоянці спочатку?

57 Розв'яжи рівняння.

$4 + x = 11$

$2 + x = 15$

$x + 7 = 16$

58

$4 + 9$

$9 + 9$

$8 + 3$

$12 - 5$

$18 - 9$

$11 - 7$

$7 + 4$

$6 + 7$

$14 - 7$

$16 - 8$

59

Запиши парами вирази з однаковими значеннями.

$17 - 9$

$14 - 7$

$12 - 8$

$16 - 8$

$13 - 9$

$15 - 8$

60

Поясни, як виконали додавання і віднімання.

$26 + 4 = 20 + (6 + 4) = 20 + 10 = 30$

$40 - 2 = 30 + (10 - 2) = 30 + 8 = 38$

61

$50 + x = 70$

$20 + x = 40$

62

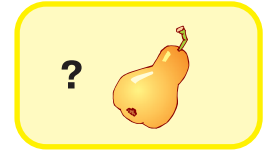
Розв'яжіть і порівняйте задачі.

1) У ящику лежало 5 яблук, а груш — на 20 більше.
Скільки груш лежало в ящику?

Груш
на 20 більше

2) У кошику лежало 5 яблук і 20 груш. На скільки більше груш, ніж яблук, лежало в кошику?

Груш
на ? більше

Пригадайте! Як знайти, на скільки одне число більше (менше) за інше?

63

$22 + 8 \square 17 + 3$

$40 - 9 \square 40 + 1$

$63 + 7 \square 45 + 5$

$50 - 3 \square 50 - 30$

64

Склади і розв'яжи задачу за виразом, використовуючи у запитанні слова «На скільки дорожче...».

$56 \text{ грн } 70 \text{ коп.} - 32 \text{ грн } 40 \text{ коп.}$

65

$43 + 7$

$60 - 8$

$5 + 7 - 3$

$54 - (4 + 6)$

$52 + 8$

$40 - 3$

$4 + 8 - 5$

$45 - (32 - 11)$

66

$28 + 2$

$27 + 3$

$64 + 6$

$21 - 1$

$90 - 7$

$40 - 9$

$29 + 10$

$45 + 5$

$43 - 3$

$60 - 5$

67

Поясни способи обчислень.

$34 + 7 = (34 + 6) + 1 = 40 + 1 = 41$

$34 + 7 = 30 + (4 + 7) = 30 + 11 = 41$

$71 - 8 = (71 - 1) - 7 = 70 - 7 = 63$

$71 - 8 = 60 + (11 - 8) = 60 + 3 = 63$

68

$38 + 5$

$35 + 9$

$35 + 7$

$37 + 7$

$36 + 6$

$39 + 4$

69

Розгляньте схему першої задачі та рівняння, складене за цією схемою. Складіть рівняння за схемою другої задачі. Розв'яжіть задачі.

1)

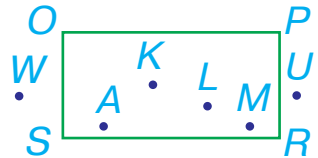
$10 + x = 30$

2)

70

Назвіть точки, які містяться всередині прямокутника $OPRS$.

71

Перевір додавання відніманням.

$26 + 30$

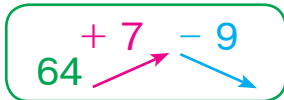
$40 + 60$

$32 + 4$

72

Знайди робота, який випередив усіх роботів з більшими, ніж у нього, номерами.

73

74

На аеродромі було 20 літаків. Коли з рейсів повернулося декілька літаків, то на аеродромі стало 28 літаків. Скільки літаків повернулося з рейсів?

75

$42 + 8$

$64 + 7$

$85 - 3$

$81 - 9$

$54 + 32$

$56 + 7$

$84 + 9$

$56 - 7$

$53 - 8$

$36 - 12$

ЗМІСТ

I. Повторення вивченого за 2 клас. Сотня	4
II. Письмове додавання і віднімання двоцифрових чисел	15
III. Дослідження таблиць множення і ділення чисел 2–6	22
Ділення з остачею	33
Доба, година, хвилина, секунда	53
Порівняння величин і чисел	60
IV. Дослідження таблиць множення і ділення чисел 7–9	70